

Яцишин Світлана

к.е.н., доцент,

Цюпак Мар'яна

викладач

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНІ ВИМОГИ ЩОДО ЗМІНИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Досвід країн з розвиненими ринковими відносинами свідчить про те, що важливою складовою загального механізму управління господарською діяльністю підприємств є уміло сформована облікова політика. Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів в конкурентній боротьбі тощо [1].

Відповідно до принципу послідовності підприємство повинно постійно (з року в рік) застосовувати обрану облікову політику [2]. Дотримуватися єдиної облікової політики мають і групи об'єднаних підприємств, а також ті підприємства, які складають консолідовану фінансову звітність [3]. Однак, кожного року наказ про облікову політику підприємства доводиться коригувати, яким би досконалим він не був.

Внесення змін є необхідним через доволі часті поправки, які здійснює Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Державна казначейська служба, Правління Пенсійного фонду та інші органи щодо змісту нормативних активів, котрі регулюють організацію бухгалтерського обліку.

Водночас необхідність коригування наказу про облікову політику підприємства зумовлюється і внутрішніми причинами. Це можуть бути інші підходи щодо визначення вартісної межі матеріальних активів при їх віднесенні до основних засобів, інших необоротних активів малоцінних і швидкозношуваних предметів, методів нарахування їх амортизації, коригування вартості виробничих запасів, уточнення складу матеріально-відповідальних осіб, переліку відповідальних працівників підприємства, що мають право підписів на первинних документах, зміна розподілу обов'язків серед облікових працівників [4].

Отже, розпорядчий документ про облікову політику може бути прийнятий як базисний на час діяльності підприємства, до якого за необхідності вносяться зміни з визначеного часу.

Доцільність зміни того чи іншого параметра наказу про облікову політику має встановити спеціальна комісія під час обов'язкової річної інвентаризації, а якщо наказ розробляє аудиторська фірма, – під час аудиторської перевірки.

При цьому слід пам'ятати, що такі зміни можливі у випадках, передбачених пунктом 9 П(С)БО 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах” [5]. Отже, облікова політика може змінюватися, коли:

а) змінюються статутні вимоги (тобто при внесенні змін до статуту чи інших установчих документів підприємства); наприклад, у змінах до статуту підприємства передбачили нові види діяльності або здійснено реорганізацію підприємства, або змінено вимоги власників підприємства тощо.

б) змінюються вимоги органу, що здійснюють функції з законодавчо-нормативного регулювання системи фінансового обліку та фінансової звітності. Це є найпоширенішим варіантом внесення змін та доповнень до облікової політики, оскільки час від часу вносяться зміни і доповнення до чинних та вводяться в дію нові національні П(С)БО чи інші нормативно-правові акти щодо методики ведення обліку та складання звітності в Україні;

в) зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства. Наприклад, перехід з податкового методу нарахування амортизації основних засобів на прямолінійний, виробничий чи кумулятивний забезпечать більш достовірне й об'єктивне відображення інформації з основних засобів у фінансовій звітності.

Зміна облікової політики повинна бути розкрита й обґрунтована у Примітках до фінансової звітності за поточний звітний період.

Всі зміни і доповнення до облікової політики підприємства можна поділити на обов'язкові та ініціативні [6].

Обов'язкові зміни і доповнення до облікової політики підприємства виникають при уточненні чи прийнятті законодавчих актів та нормативних документів. Зокрема, на законодавчо-нормативному рівні пропонуються нові варіанти стосовно організації та методології системи обліку та окремих його об'єктів. Підприємство повинно вибирати один з запропонованих варіантів і закріпити його в організаційно-розпорядчому документі (наказі, розпорядженні тощо) в якості окремого положення облікової політики.

Крім того, в діючі законодавчі акти та нормативні документи вносяться зміни до застосовуваних способів, що стосуються організації та ведення обліку, які мають обов'язковий характер. При чому можуть бути затверджені нові способи щодо організації і ведення обліку або заборонені старі способи до використання. В такому випадку, підприємству необхідно внести зміни до облікової політики. Тобто

СЕКЦІЯ 2

Актуальні питання обліку окремих об'єктів та проблеми впровадження міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності

виключити з неї ті положення, які не відповідають вимогам діючих законодавчих актів і нормативних документів та затвердити нові способи стосовно організації і ведення обліку.

Ініціативні зміни і доповнення до облікової політики підприємства можливі в таких випадках:

- при розробці підприємством нових способів ведення бухгалтерського обліку, які дадуть можливість більш достовірно відобразити факти господарської діяльності або зменшити трудомісткість облікового процесу без зниження ступеня достовірності інформації. Якщо новий спосіб ведення обліку відповідає вказаним критеріям, то в такому випадку добровільну зміну або доповнення до облікової політики підприємства можна уважати обґрунтованою;

- суттєвих змін умов діяльності підприємства (реорганізація, зміна власників, зміна видів діяльності тощо).

Наслідки змін в обліковій політиці підприємства щодо її аспектів формування неоднакові [7].

Так, внесення змін до методичного аспекту облікової політики може вплинути на фінансові результати діяльності підприємства і тим самим змінити його фінансовий та майновий стан, що в свою чергу вплине на висновки й дії користувачів фінансової звітності. Тому такі зміни в обліковій політиці підприємства повинні бути оцінені у вартісному виразі.

Якщо зміни в обліковій політиці стосуються технічних і організаційних аспектів, то це може відобразитися лише на якості облікового процесу і безпосередньо не вплине на фінансові результати діяльності підприємства.

Встановлення облікової політики для нових видів діяльності або окремих операцій потребують документального оформлення шляхом внесення доповнень до існуючих документів або викладення їх в новій редакції.

Список використаних джерел

1. Житний П.Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація: монографія / Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2007. – 351с.

2. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р., № 996-XIV.

3. Облікова політика підприємства //Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31– 3400 – 10 – 5/27793.

4. Журавель Г. П., Хомин П. Я. Облікова політика підприємства в ринкових умовах : навч. посіб. / за ред. П.Я. Хомина. – К. : Професіонал, 2009. – 320 с.

**Формування системи і механізмів обліково-аудиторського та аналітичного
забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств реального сектору
економіки України**

5. П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" від 28 травня 1999р. № 137.
6. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики: Монографія. – Тернопіль: Карт-бланш, 2010. – 260 с.
7. Облікова політика підприємства: Навч.посіб./ За ред. Лузана Ю.Я. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: "Юр-Агро-Веста", 2009. – 328с.

